

ОХОРОНА НЕМАТЕРІАЛЬНОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД АДМІНІСТРАТИВНО- ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Кудерська Ірина Олександрівна - аспірант Інституту держави і права імені
В.М. Корецького НАН України

УДК 341.24 (477)

Исследован международный опыт по охране нематериального культурного наследия; определена цель и выделены основные принципы охраны нематериального культурного наследия; предоставлен ряд предложений к разработке проектов законодательных актов по охране НКС Украины.

Ключевые слова. Нематериальное культурное наследие, объекты, проявления, элементы, охрана.

Este cercetată experiența internațională privind protecția patrimoniului cultural imaterial. Este determinat scopul și sunt evidențiate principiile de bază ale salvagărdării patrimoniului cultural imaterial. Lucrarea conține o serie de propuneri pentru elaborarea proiectelor de acte legislative privind protecția sistemului cadastral național al Ucrainei.

Cuvinte cheie. Patrimoniul cultural imaterial, obiecte, manifestări, elemente, protecție.

Investigated international experience for the protection of intangible cultural heritage; defined the goal and basic principles for the safeguarding of intangible cultural heritage; singled out processes safeguarding of the intangible cultural heritage; offered proposals for the development of draft legislation on the protection of the intangible cultural heritage of Ukraine.

Keywords. Intangible cultural heritage, objects, manifestations, elements, protection.

Вступ. Збереження нематеріальної культурної спадщини (далі – НКС) сприяє збереженню культурного різноманіття, порозумінню між людьми з різними культурами, різним менталітетом, повазі до інших людей як між певними культурними спільнотами в Україні, так і в інших країнах, між країнами.

НКС, вважають, означає практику, уяву, повідомлення, знання і навички, а також пов'язані з ними інструменти, предмети, артефакти і культурний простір, які спільноти, групи і, в деяких випадках, люди визнають частиною своєї культурної спадщини. Фактично НКС - це всі невовлими прояви того, що створює соціальна група, національна, етнічна чи релігійна ідентичність, передана нам нашими предками. Вона зміцнює почуття приналежності до місцевої або національної спільноти,

тобто вона визначає місце кожного у світі [4]. Саме тому її збереження є не лише обов'язком держави, а й необхідністю для самозбереження. Водночас, як власник та/або зберігач цієї спадщини кожен несе відповідальність за НКС, яка й залежить від кожного, в тому числі й чи буде вона передана майбутнім поколінням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання проблеми і на які спирається автор, виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. Окремі питання міжнародної охорони (збереження) НКС було розглянуто у публікаціях Н. Терес, В. Василенко, Н. Кудерської, О. Мельничук, ін., проте досвід з правового забезпечення охорони НКС у зарубіжних країнах не досліджувався.

Ціль статті (постановка завдання).

Дослідити міжнародний досвід щодо охорони нематеріальної культурної спадщини; визначити мету та виокремити основні принципи охорони нематеріальної культурної спадщини; надати низку пропозицій до розробки проектів законодавчого акту з охорони НКС України.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. На жаль, НКС за своєю природою є змінною й залежною від певного життєвого циклу, в якому її елементи можуть зникати або породжувати нові форми виразу. При цьому процеси, що відбуваються в сучасному світі, ще й сприяють зникненню її різних проявів (об'єктів), перешкоджають їх творчій трансформації. У результаті відбувається зубожіння культури, втрата її змісту тощо. У результаті відбувається втрата змісту нематеріальної культурної спадщини. Слід погодитися з виокремленням дослідниками Інституту національної спадщини (Республіка Польща) [4] низки процесів щодо НКС та визнати їх наявність і в Україні, зокрема:

1. *Глобалізація.* Постійно прискорюються процеси об'єднання культурних моделей, що може привести до зникнення місцевого культурного змісту під впливом нав'язаного чи прийнятого як більш привабливого та/або домінуючого змісту.

2. *Міграції населення.* Тривалі від'їзди або зміни місця проживання поза межами звичного середовища сприяють відчуженню від власної батьківщини і своєї НКС.

3. *Прогресивні процеси урбанізації та індустріалізації.* Швидкий розвиток міських центрів впливає на темпи міграції та пов'язані з нею загрози НКС. Промисловість, яка стимулює розвиток сучасного світу, водночас робить стародавні, традиційні способи виробництва невігідними і непривабливими.

4. *Поступове погіршення соціально-економічних умов.* Бідність суспільства через проблеми побуту може стати причиною відсутності інтересу до об'єктів (проявів) НКС.

5. *Втрата комунікації між поколіннями.* Вкрай важливо зберегти інтерес до НКС та зв'язок з нею молодого покоління, бо саме

зникнення такого є найбільш частою підставою для втрати НКС.

В Україні наявною є низка невирішених проблемних питань щодо охорони НКС, приміром, низька обізнаність населення з НКС, а тому необхідним є збільшення інформаційної, просвітницької, освітньої діяльності, що потребує нормативно-правового визначення. Для розробки нормативно-правової основи у досліджуваній сфері корисним є зарубіжний досвід.

В Австрійській Республіці, приміром, працюють з міжнародними художніми освітніми установами та ремісничими компаніями для захисту місцевої майстерності як об'єктів НКС. Створено центри, які управляються галузевими асоціаціями АР. Вони надають громадськості навчальні програми, створюють виставки місцевих та зарубіжних художників, форуми з обміну їх робіт, формують партнерські відносини між ремісниками і промисловістю для збереження майстерності важливої для самобутності спільноти. Тобто неприбуткові організації сприяють захисту НКС [9, с. 155]. *В Україні варто стимулювати створення громадських структур культурних діячів, фахівців, місцеві організації, науково-дослідні центри тощо та сприяти існуючим для обміну досвідом щодо НКС з унормуванням такої співпраці.*

А в Азербайджанській Республіці народний фольклор на законодавчому рівні захищається від спотворення, розкрадання, фальсифікації, плагіату, зокрема спеціалізованим Законом Республіки Азербайджан «Про правову охорону зразків азербайджанського фольклору» [10]. Правовими порушеннями при використанні виразів фольклору фізичними і юридичними особами вважаються такі дії:

- допущення порушення вимог при використанні виразів фольклору, а саме: використання з комерційною метою виразів фольклору в нетрадиційній і незвичайній формі, при будь-якій формі публікації, копіюванні і поширенні екземплярів, будь-якої публічної декламації або виконання, передачі до ефіру або по кабелю;
- безпосереднє або непряме доведення до публіки виразів фольклору, які умисно видаються як свої, або введення публіки в оману відносно джерела створення виразів фольклору, або використання виразів фольклору з

представленням їх як виразів іншої країни, що не є фактичним джерелом;

- використання, що завдає збитку культурним інтересам суспільства (країни), безпосередньо або побічно доведених до публіки навмисно спотворених виразів фольклору [9, с. 165-167].

За законодавством Республіки Азербайджан частина нематеріальної культурної спадщини взагалі визнана спеціальним видом інтелектуальної власності, можна навіть назвати інтелектуальної власності держави, таким чином нематеріальна культурна спадщина зберігається в її оригінальних проявах, забезпечується відсутність привласнення такої окремими особами та популяризується культура держави. *Зазначені правові норми слід врахувати й у памятоохоронному законодавстві України.*

Збереження об'єкту НКС щільно пов'язано з наявністю у його носія свого «спадкоємця», і ця проблема існує в усьому світі. Проте у більшості випадків їх замінюють родичі носія. Приміром, Тахтіб¹ як один з видів НКС Арабської Республіки Єгипет передається шляхом спадкування здебільшого в сім'ї або традиційна церемонія вступу в шлюб Geet-Gawai² в громаді бходжпурі на Маврикії, який є ритуальним виразом ідентичності спільноти і колективної пам'яті, передається в родині [11]. Тобто *успіху у захисті НКС сприятиме забезпечення зв'язку між поколіннями, чим має опікуватись, у першу чергу, держава через уповноважені структури, що повинно бути унормовано.*

Італійська Республіка охороняє природу країни, історичну й художню спадщину нації

¹ Тахтіб – це бойове мистецтво, яким часто користуються, як грою чи видом спорту, але деякі його древні символічні значення і цінності залишаються. При виконанні перед глядачами обидві сторони будуть використовувати довгі палиці разом з народною музикою, щоб здійснювати ненасильницькі взаємні атаки. Виконавці - чоловіки, в основному з народу Саїд у Верхньому Єгипті. Правила виконання засновані на цінностях взаємної поваги, дружби, мужності, лицарства і гордості.

² Традиційна церемонія вступу в шлюб Geet-Gawai включає в себе такі церемоніальні уявлення, як молитви, пісні і танці, і проводиться в будинку нареченої або нареченого за участю сім'ї і сусідів. Одружені жінки кладуть рис, гроші та інші предмети на тканину, в той час як інші співають пісні, які вихваляють індустських богів, і потім усі танцюють з піснею збудження.

(ст. 9 Конституції ІР). Декрет-закон «Єдиний текст положення законодавства з питань культурних цінностей та цінностей довкілля» (№ 490, 1999 р.) [2] об'єднав і систематизував розрізнені нормативні положення, спростив низку процедур, передбачених законодавством. *Україна теж потребує єдиний уніфікований та кодифікований закон про охорону культурної спадщини.*

У країні застосовано політику залучення приватного сектора до процесу фінансування культурної спадщини через неможливість належного державного забезпечення її об'єктів. Так, спочатку приватні агентства були наділені функціями управління «допоміжними послугами» (книжкові магазини, сувенірні лавки, кафе і т. д.) щодо національних музеїв, але потім їх вплив поширився ще й на виставки та навчання. Вдалий досвід співпраці спонукав до створення змішаних приватно-державних фондів [9, с. 175-177]. В Італії приватні асигнування приблизно в три рази перевершують державні. *В умовах відсутності належного фінансування державою зазначене може бути враховано й в Україні.*

У Китайській Народній Республіці китайська мова визнана об'єктом НКС як ієрогліфічна писемність³, яка у найбільшій мірі забезпечує культурну й лінгвістичну єдність Китаю [3]. Слід відзначити, що й українська мова потребує охорони й збереження в нашій державі. У 2008 році в республіці Урядом було створено Консультативний комітет з НКС для здійснення нагляду за територіальним дослідженням НКС, перепису об'єктів КС. Для України корисні схвалені ним критерії відбору об'єктів для Списку НКС Гонконгу (2014 р.) такі: бути властивим Гонконгу; відображати його традиційну культуру і мати важливі історичні, літературні, художні, наукові, технологічні або технологічні цінності;

³ На початку малюнок кожного ієрогліфа нагадував те поняття, яке він мав відображати. Це характерно для багатьох древніх мов і називають піктографічним. Нині існує єдина письмова мова *веньянь*, яка заснована на старокитайській мові IV ст до н. е., і новіша літературна мова *байхуа*, заснована на північних діалектах середньокитайської мови XIV–XVI вв., загальна кількість ієрогліфів китайської мови у різних джерелах визначається по-різному: у 40 тис., 45 тис., 50 тис., 55 тис. та, навіть, 80 тис.

мати характеристики успадкування від попередніх поколінь і живого існування; мати відмінні етнічні/регіональні особливості або відображати характеристики загальної життєвої культури Гонконгу і бути типовим для нього; мати важливий вплив на громаду і мати підтримку співтовариств спільноти, надаючи почуття ідентичності та безперервності спільноті або групі. [3]

У Норвезькому Королівстві обов'язками державних органів є створення можливостей для того, щоб народність сама могла забезпечувати й розвивати свою мову, свою культуру і своє суспільне життя (ст.110а Конституції КН (1814 р.)). Так, місцеве населення виступає охоронцем історичної інформації – НКС, зокрема відданих, оповідей, легенд тощо, що тісно пов'язано з культурним ландшафтом і активно бере участь в управлінні цим ландшафтом (зі всіма його цінностями). Характерна риса будь-якого народного мистецтва полягає в тому, що воно розглядається як «спільне надбання» й потребує дбайливого зберігання [9, с.191]. При належному ставленні до НКС й піднятті рівня обізнаності та інформування населення України щодо неї НКС сприятиме й економічному розвитку, приміром, поліпшенню туризму через наявність майже в кожному місті, селі, селищі своїх самобутніх обрядів, традицій, вмінь, навичок, ін.

В Словацькій Республіці діяльність Міністерства з охорони НКС (консультативний орган при міністрі культури) у співпраці з Радою і експертами з цієї сфери, розробило Концепцію щодо НКС, в якій розглядаються питання ідентифікації її об'єктів, систематичного оформлення документації по ним, збереження і поширення інформації для майбутніх поколінь, розкриття і представлення громадськості в Словаччині і за кордоном [8]. Як видно, НКС опікується низка державних і громадських інституцій з відповідними повноваженнями на відміну від України.

За державою у Республіці Болгарія як і в Україні закріплено обов'язок створювати умови і гарантувати доступ до культурних цінностей. В ній до НКС віднесено народні заняття, аудіо-візуальна спадщина, усні традиції, мова, книжкові і літературні цінності, звичаї, обряди, свята, ритуали, вірування, музика, пісні, танці,

народна медицина, кулінарні та споживчі цінності, народні ігри та види спорту тощо, що доречно й для України. НКС визначена як феномен який підтверджує та закріплює національну єдність, присутність людини, має значення як для нації, так і для спільноти, так і для окремої фізичної особи. НКС об'єднує всі суспільні ланки між собою.

В країні з визначених об'єктів НКС здійснюється підготовка спеціалістів, які їх досліджують, що доречним є й для України. Стратегія збереження національної культурної спадщини розробляється Національною радою з НКС при Міністерстві культури. Основні напрями щодо збереження, включаючи введення в освітні програми, методи та стратегії такого збереження тощо розробляють центральні органи державної влади. В Україні й нині відсутня будь-яка стратегія з охорони НКС.

Рішення про надання статусу історико-культурної цінності об'єкту (прояву) НКС приймає Рада Міністрів Республіки Білорусь. Для України цікавим є розподіл НКС залежно від їх культурної значущості на дві категорії:

- категорія «А» - історико-культурні цінності, повна автентичність і точність яких безумовна й незмінна. Таку категорію має, наприклад, «Місцевий пісенний стиль виконання традиційних обрядових і внеобрядових творів автентичними фольклорними колективами» в Ельському районі;
- категорія «Б» - історико-культурні цінності, які повністю або частково відновлені (зафіксовані) за вторинним матеріалом або відмітні духовні, художні і (або) документальні якості яких по своїй істоті об'єктивно можуть з часом мінятися. Таку категорію мають, наприклад, герби історичних міст, ін. [9, с. 202]

Для забезпечення збереження нематеріальних історико-культурних цінностей Міністерство культури, місцеві виконавчі та розпорядницькі органи приймають заходи для збереження й відновлення умов існування, розвитку і передачі нащадкам традицій або народних промислів (ремесел), особливостей способу життя, характерних лише для культури народу Білорусі, чинників формування національного менталітету, а також заохочують (у тому числі матеріально) їх носіїв у збереженні, розвитку і

передачі нащадкам змісту цих цінностей. Зонами охорони цих цінностей є спеціально виділені території, призначені для забезпечення збереження пам'яток та їх середовища, виявлення їх історико-художньої цінності й доцільного їх використання [9, с.207]. *Такий досвід, на нашу думку, слід використати й в Україні.*

Для забезпечення охорони, розвитку та підвищення ролі НКС на своїй території Республіка Вірменія докладає зусилля з метою: вироблення загальної політики, направленої на підвищення ролі НКС у суспільстві та включення охорони цієї спадщини в програми планування; створення одного або декількох компетентних органів з охорони НКС; сприяння науковим, технічним і мистецтвознавчим дослідженням, розробці науково-дослідних методологій для ефективної охорони НКС [9, с. 216].- Як видно, більшість республік колишнього СРСР має ухвалені закони «Про НКС», на відміну від України.

Втрата культурної та духовної спадщини народу визнана однією з основних загроз національній безпеці Республіки Казахстан. Тут береться до уваги лише та НКС, яка узгоджується з існуючими міжнародними правовими актами з прав людини й вимогами взаємної пошани між співтовариствами, групами й окремими особами. Носіями цієї спадщини є місцеві й етнічні співтовариства, групи та окремі особи, що мають відношення до її створення, збереження і відтворення, збагачують культурне різноманіття і сприяють розвитку творчих здібностей людини [9, с. 224]. *Такі вимоги повинні стати основою й для визначення критеріїв відбору об'єктів НКС для України.*

У Республіці Корея розуміння необхідності збереження культурної спадщини існувало з XVIII - кінця XIX ст.. Вивчення старизни було сконцентровано на легітимізації персонажів китайських літописів (Кіджі, Ві Ман) як предків правлячої династії. Об'єктами ж НКС у РК є кухня, принципи побудови, звичаї, народна творчість, мистецтво слова, танці, музика, уявлення, народні художні промисли та прикладне мистецтво, знання, навички, інструменти, артефакти, культурні простори, інш. [9, с. 231] Більшості в Україні, вважаємо, такому розумінню НКС ще слід вчитися.

У Республіці Молдова всі громадяни мають право користування цією спадщиною і доступу до неї. Співтовариства, групи, у тому числі окремі особи, що є носіями НКС, мають право: проявляти свою культурну ідентичність за допомогою елементів НКС; брати участь в інвентаризації, охороні й популяризації елементів НКС; застосовувати норми звичаю у відносинах із суб'єктами, зацікавленими у вивченні, збереженні, популяризації та передачі елементів НКС; розробляти й використовувати символи і знаки місцевої культурної спадщини, зареєстровані відповідно до законодавства, з метою залучення до нього більшої уваги з боку громадськості, що законодавчо закріплено і має набути законодавчого визначення і в Україні. Класифікація і державний облік елементів НКС здійснюються шляхом включення їх у Національний реєстр НКС. [9, с. 241] *У республіці на відміну від України, врегульовано всі питання щодо Національного реєстру НКС.*

Конституція Республіки Польщі закріплює, що держава повинна захищати культурну спадщину як матеріальну, так і нематеріальну та передавати її майбутнім поколінням, ці положення визначені в преамбулі: держава створює умови для поширення та рівного доступу до культурних благ, що є джерелом ідентичності польського народу, його тривалості та розвитку [5]. У країні навіть НКС, яка стосується невеликої соціальної групи, приміром, соціальної групи певного міста, все одно є надбанням народу і зберігається, що слід робити й в Україні.

У Французькій Республіці ще у 1830 році з'явилася Генеральна інспекція з охорони пам'яток, а у 1983 році відповідальність за історико-культурну спадщину була передана безпосередньо у відання комун [9, с. 307].- А у Румунії створено Бюро з управління НКС, ведеться робота по створенню регіональних органів, для виявлення НКС країни [6], тобто створено державні органи, які займаються збереженням НКС. *Зазначений досвід є актуальним з урахуванням децентралізації влади в Україні, адже краще ніж на місцях вирішити проблемні питання НКС неможливо. В Україні й нині існує необхідність чіткого визначення владних органів, що мають здійснювати діяль-*

ність зі збереження НКС, з наділенням їх відповідними повноваженнями.

В Угорщині законодавчо гарантовано сприяння вивченню традиційної народної музики і внесено як обов'язкове в систему освіти, здійснюється документування народної музики за участю громадських і культурних установ тощо [7].- Таке було б корисним і для України, зокрема забезпечити навчання щодо об'єктів (проявів) НКС в освітніх закладах, хоча б у якості факультативних занять тощо.

У Республіці Узбекистан для реалізації положень Конвенцією ЮНЕСКО про охорону нематеріальної культурної спадщини (2003 р.) Уряд прийняв Постанову «Про затвердження державної програми з охорони об'єктів НКС, їх збереження, пропаганді та використанню у 2010-2020 рр.» (2010 р.). У цій республіці Список об'єктів НКС являє собою обліковий документ, що містить оновлювані відомості про об'єкти НКС. Ведення цього Списку включає: ідентифікацію об'єкта НКС; специфікацію галузей, напрямів, жанрів і стилів відповідних об'єктів НКС; вказівки осіб, груп, які постійно відроджують об'єкти НКС; систематизацію, зберігання й оновлення відомостей; визначення якісного стану об'єктів нематеріальної культурної спадщини та складання звітів за його результатами [9, с. 245]. Зазначену норму слід включити й до пам'яткоохоронного законодавства України. Наша країна вже давно потребує державну інформаційну систему НКС.

Для фінансування охорони і збереження об'єктів культурної спадщини у Федеративній Республіці Німеччина застосовується, головним чином, принцип оподаткування у відповідності до спроможностей суб'єкту, що сприяє створенню системи можливих пільг щодо вирахувань з прибутку платника податків. Ці пільги включають обов'язкові або необхідні витрати, які зменшують наявний дохід. До такого надзвичайного тягаря віднесені витрати на утримання не звичного майна, яким виступають об'єкти культурної спадщини [9, с. 296]. Цей принцип бажано унормувати і застосовувати в Україні.

У Фіджі через постійне зникненням традиційних знань і виразів аборигенів створено культурну карту НКС, розроблену Інститутом

мови і культури для ідентифікації та документування самотності громад з вождями племен, старійшинами і спадкоємцями. Аналогічна карта могла б бути корисною й щодо НКС України.

Враховуючи наведений міжнародний досвід, можна виокремити такі основні **принципи охорони НКС:**

- принцип балансу, а саме виділення коштів для забезпечення охорони об'єктів (проявів) НКС і використання їх так, щоб НКС сприяла економічному зростанню та соціальному прогресу, розвитку;
- принципи інституційної координації: робота органів публічної адміністрації щодо НКС, освіти і туризму, повинна бути скоординованою;
- принцип обережності: запобігання знищенню або втраті об'єктів НКС та їх елементів;
- принцип планування: забезпечення того, щоб ресурси виділені на заходи, що здійснюються для охорони НКС, ґрунтувалися на відповідних затверджених в установленому порядку планах, програмах тощо;
- принцип переліку: виявлення, підтримка і просування відповідних об'єктів (проявів) НКС шляхом систематичного складання реєстрів, переліків, списків тощо на нормативно визначеній основі;
- принцип участі: забезпечення участі населення у збереженні, відображенні, популяризації та вивченні об'єктів (проявів) НКС задля здійснення охорони НКС;
- принцип поваги: забезпечення поваги до об'єктів (проявів) НКС як до надбань переданих нашими предками та прояву поваги до наших національних надбань;
- принципи просування: сприяння систематичного збору інформації щодо НКС та полегшення доступу до такої інформації для населення, будь-яких зацікавлених осіб і відповідних міжнародних організацій.

Мета охорони НКС в Україні має полягати в наступному: сприянні популяризації НКС та охорони НКС як в Україні, так і за її межами; забезпеченні відновленню видозміненої та/або «присвоєної» іншими НКС України; порятунку НКС, яка знаходиться на межі зникнення; під-

вищення обізнаності НКС власної батьківщини населенням України для підвищенні рівня національної свідомості тощо.

НКС вже є одночасно традиційною і сучасною, а саме являє собою не тільки успадковані традиції минулого, а й сучасні, творчо перетворені прояви НКС, у яких кожен бере участь у якості представників різних соціальних і культурних груп. Прояви (об'єкти) НКС розвиваються у відповідь на мінливе середовище, що зв'язує сьогодення з минулим і майбутнім нащадків. Бажано розробити нормативно-правове визначення заходів в Україні для запобігання осучаснення НКС та збереження її автентичності з урахуванням міжнародного досвіду.

Висновки: 1. Виокремлено основні принципи охорони НКС, а саме: принцип балансу; принципи інституційної координації; принцип обережності; принцип планування; принцип переліку; принцип участі; принцип поваги; принципи просування.

2. Визначено мету охорони НКС в Україні.

3. Надано додаткові аргументи щодо необхідності розробки та ухвалення єдиного уніфікованого та кодифікованого законодавчого акту про охорону культурної спадщини в Україні.

4. Надано додаткові аргументи щодо необхідності створення в Україні системи уповноважених владних органів щодо НКС із збільшеними повноваженнями у регіонах (на місцях) та унормуванням їх діяльності, низки громадських інституцій щодо НКС та ін.; забезпечення навчання щодо об'єктів (проявів) НКС в освітніх закладах

5. Надано додаткові аргументи щодо необхідності визначення НКС України феноменом та об'єктом національної безпеки; розробки Стратегії збереження НКС в Україні; створення карти НКС України; державної інформаційної системи (банку) НКС України та унормування всіх питань щодо реєстрів/списків/ переліків НКС в Україні; застосування політики залучення приватного сектора до процесу фінансування культурної спадщини через неможливість належного державного забезпечення її об'єктів

6. Запропоновано при розробці у проектах законодавчих актів з охорони НКС України зазначити:

«Для забезпечення збереження НКС центральний орган виконавчої влади уповноважений щодо НКС, місцеві виконавчі та розпорядницькі органи приймають заходи для збереження й відновлення умов існування, розвитку і передачі нащадкам традицій або народних промислів (ремесел), особливостей способу життя, характерних лише для культури народу України, чинників формування національного менталітету, а також заохочують (у тому числі матеріально) їх носіїв у збереженні, розвитку і передачі нащадкам змісту цих цінностей. Зонами охорони об'єктів (проявів) НКС є спеціально виділені території, призначені для забезпечення збереження пам'яток та їх середовища, а також їх виявлення й доцільного їх використання».

«Об'єкти (прояви) НКС розподіляються залежно від їх культурної значущості на дві категорії:

- категорія «А» - об'єкти (прояви) НКС, повна автентичність і точність яких безумовна й незмінна;

- категорія «Б» - об'єкти (прояви) НКС, які повністю або частково відновлені (зафіксовані) за вторинним матеріалом або відмінні духовні, художні і (або) документальні якості яких по своїй істоті об'єктивно можуть з часом мінятися».

«Об'єктами (проявами) НКС є тільки ті, що узгоджуються з існуючими міжнародними правовими актами з прав людини й вимогами взаємної пошани між співтовариствами, групами й окремими особами; є властивими Україні; відображають її традиційну культуру і мають важливі історичні, літературні, художні, наукові, технологічні або технологічні цінності; мають характеристики успадкування від попередніх поколінь і живого існування; мають відмінні етнічні/регіональні особливості відображати характеристики загальної життєвої культури України і є типовими для неї; мають важливий вплив на громаду і мають підтримку співтовариств спільноти, надаючи почуття ідентичності та безперервності спільноті або групі. Носіями цієї спадщини є місцеві й етнічні співтовариства, групи та окремі особи, що мають відношення до її створення, збереження і відтворення, збагачують культурне різнома-

ніття і сприяють розвитку творчих здібностей людини».

«Співтовариства, групи, у тому числі окремі особи, що є носіями НКС, мають право: проявляти свою культурну ідентичність за допомогою елементів НКС; брати участь в інвентаризації, охороні й популяризації елементів НКС; застосовувати норми звичаю у відносинах з суб'єктами, зацікавленими у вивченні, збереженні, популяризації та передачі елементів НКС; розробляти й використовувати символи і знаки місцевої культурної спадщини, зареєстровані відповідно до законодавства, з метою залучення до нього більшої уваги з боку громадськості».

«Правовими порушеннями при використанні об'єктів (проявів) НКС фізичними і юридичними особами вважаються такі дії:

- допущення порушення вимог при їх використанні, а саме: використання з комерційною метою об'єктів (проявів) НКС у нетрадиційній і незвичайній формі, при будь-якій формі публікації, копіюванні і поширенні екземплярів, будь-якої публічної декламації або виконання, передачі до ефіру або по кабелю;
- безпосереднє або непряме доведення до публіки об'єктів (проявів) НКС, які умисно видаються як свої, або введення публіки в оману відносно джерела створення об'єктів (проявів) НКС, або використання об'єктів (проявів) НКС з представленням їх як об'єктів (проявів) НКС іншої країни, що не є фактичним джерелом;
- використання, що завдає збитку культурним інтересам суспільства (країни), безпосередньо або побічно доведених до публіки навмисно спотворених об'єктів (проявів) НКС.»

Література

1. Про затвердження Порядку ведення Національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини України: Наказ Міністерства культури України: від 11.12.2017 р. - № 1319. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0020-18>.
2. Testo unico delle disposizioni legislative in materia di beni culturali e ambientali [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.liguria. beniculturali.it/PDFs/ normativa/DLGS.490-99.pdf>.

3. 文化事務署於 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://www.lcsd.gov.hk/CE/Museum/ICHO/zh_TW/web/icho/the_representative_list_of_hkich-2.html.

4. Krajowa lista niematerialnego dziedzictwa kulturowego [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://niematerialne.nid.pl/Dziedzictwo_niematerialne/Krajowa_inwentaryzacja/Krajowa_lista_NDK/.

5. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Tekst uchwalony w dniu 2 kwietnia 1997 r. przez Zgromadzenie Narodowe. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/polski/kon1.htm>.

6. Ministerul Culturii și Identității Naționale . UNESCO. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.cultura.ro/unesco>.

7. Rejestr dobrych praktyk w zakresie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.unesco.pl/kultura/dziedzictwo-kulturowe/dziedzictwo-niematerialne/listy-dziedzictwa-niematerialnego/621/>.

8. Pôsobnosť Ministerstva kultúry Slovenskej republiky v oblasti nehmotného kultúrneho dedičstva a tradičnej ľudovej kultúry, kultúrno-osvetovej činnosti a miestnej a regionálnej kultúry. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.culture.gov.sk/posobnost-ministerstva/nehmotne-kulturne-dedicstvo-kulturno-osvetovacinost-111.html>.

9. Право культурної спадщини України. Спеціальна частина [Текст] : підручник / - Кудерська Н.І.; Нац. акад. кер. кадрів культури і мистецтв , Укр. держ. ун-т фінансів та міжнар. торгівлі. - Київ : НАКККиМ, 2015. - 274 с. - Бібліогр.: с. 269-272.

10. Azərbaycan folkloru nümunələrinin hüquqi qorunması haqqında [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.e-qanun.az/framework/2195>.

11. 2016最新入选的各类非物质文化遗产项目 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zh.unesco.org/news/2016zui-xin-ru-xuan-lei-fei-wu-zhi-wen-hua-yi-chan-xiang-mu>.